

XXV. državno Natjecanje iz hrvatskoga jezika

27. listopada 2020.

osmi (VIII.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

100	
-----	--

Upute natjecateljima

1. Ispit se piše 120 minuta.
2. Prije rješavanja ispita treba pazorno ispuniti listić sa zaporkom (čitljivo i pravopisno točno).
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na manju i na veću omotnicu te na prvu stranicu ispita.
4. Ispitne zadatke treba pazorno pročitati.
5. Treba pazorno slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati kemijskom olovkom crne ili plave boje na za to predviđena mjesta. Tinta se ne smije moći obrisati.
7. U ispitu nije dopušteno precrtavanje, ispravljanje i šaranje (ako postoje nedoumice pri oblikovanju točnih odgovora, treba se koristiti radnim papirom dobivenim od škole).
8. Odgovori ne smiju biti pisani tiskanim slovima.
9. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja ispit, radni papir i manju omotnicu treba staviti u veću omotnicu, koju treba predati članu Povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pismenu žalbu.

Želimo ti uspjeh na Natjecanju!

Državno povjerenstvo:

1. _____
(predsjednik Državnoga povjerenstva)

2. _____
(član Državnoga povjerenstva)

3. _____
(član Državnoga povjerenstva)

„Razmišljati o jeziku znači razmišljati podjednako o sebi i o svijetu
jer nam je oboje većinom izraženo u jeziku.”

(akademik Radoslav Katičić)

1. Zaokruži slovo uz točnu tvrdnju.

Ime Hrvat prvi je put u povijesti zapisano:

- a) glagoljicom i hrvatskim jezikom na Bašćanskoj ploči
- b) bosančicom i hrvatskim jezikom u Povaljskoj listini
- c) glagoljicom i hrvatskim jezikom u Istarskome razvodu
- d) latinicom i latinskim jezikom na Branimirovu natpisu.

1	
---	--

2. Dopuni tablicu podacima koji nedostaju.

hrvatska inkunabula	pismo	godina tiskanja
Brevijar po zakonu rimskoga dvora		1491.
	latinica	1495.
Spovid općena	glagoljica	

3	
---	--

3. Zaokruži tvrdnju koja nije točna.

- a) Narod smo koji ima inkunabule na dvama pismima.
- b) Uglata glagoljica nije imala slova č, š, ž.
- c) Gajica je drugi naziv za hrvatsku latinicu.
- d) Prva hrvatska gramatika pisana je latinskim jezikom.

1	
---	--

4. Dopuni.

Godine 2020. obilježili smo sto osamdeset petu obljetnicu nastanka domoljubne

pjesme _____ autora

_____, koja je temelj

hrvatskoj himni. Objavljena je 14. ožujka 1835. u desetome broju _____

_____.

Ta je pjesma bila prvi objavljeni prilog pisan jedinstvenim književnim jezikom

4	
---	--

utemeljenim na _____ narječju i prema Gajevu slovopisu.

5. Ispravi pogreške u rastavljanju riječi na slogove.

U-vi-jek bi do-šao pri-je svih, na-smije-šen i srda-čan.

3	
---	--

6. Dopuni zarezom rečenice u kojima je taj pravopisni znak obvezatan.

a) Vi ste nešto posebno ne zaboravite to!

b) To nije ništa drugo nego vaše pravo.

c) Čekaju vas ne samo problemi već i neuspjesi.

d) Što vam se god u životu dogodilo vi ste neprocjenjivi.

2	
---	--

7. Razvrstaj vlastita imena iz teksta prepisujući ih pisanim slovima.

INSTITUT ZA HRVATSKI JEZIK I JEZIKOSLOVLJE OBILJEŽAVA MJESEC HRVATSKOGA JEZIKA, KOJI POČINJE 21. VELJAČE, A ZAVRŠAVA 17. OŽUJKA. TOGA JE OŽUJSKOGA DANA 1967. GODINE U TJEDNIKU *TELEGRAM* OBJAVLJENA *DEKLARACIJA O NAZIVU I POLOŽAJU HRVATSKOG KNJIŽEVNOG JEZIKA* S POTPISIMA OSAMNAEST HRVATSKIH ZNANSTVENIH I KULTURNIH USTANOVA. „NEOTUĐIVO JE PRAVO NARODA DA SVOJ JEZIK NAZIVA VLASTITIM IMENOM”, NAGLAŠENO JE U TEKSTU *DEKLARACIJE*.

znanstvena ustanova: _____

dokument: _____

novine: _____

manifestacija: _____

4	
---	--

8. Napiši riječima dijelove rečenice u zagradama.

Učenici (3) _____ razreda (OŠ-a) _____

_____ razgledali su prostore (HNK-a) _____

_____ u Zagrebu i slušali

priče iz kazališne prošlosti.

3	
---	--

9. Zaokruži slovo uz gramatički točnu rečenicu.

- a) Dobro došli, gospodin Kovačić!
- b) Dobro došli, gospodinu Kovačiću!
- c) Dobro došli, gospodine Kovačiće!
- d) Dobro došli, gospodine Kovačiću!

1	
---	--

10. Napiši uobičajenom oznakom padež nenaglašenoga oblika zamjenice.

Velike knjige pomažu ti i da shvatiš svijet i da ti budeš shvaćen.

1	
---	--

11. Preoblikuj rečenicu tako da obje zamjenice budu nenaglašene.

Stao je uz njega i zagrlio ga.

1	
---	--

12. Preoblikuj rečenicu tako da imenica u njoj bude zbirna.

Svi cvjetovi mirišu opojno.

2	
---	--

13. Napiši točno rečenicu u kojoj je pogrešno uporabljen oblik pridjeva.

- a) Tvoj mlađi brat još je mali.
- b) Je li bio velik Karlo Veliki?
- c) Naš stari susjed nije sijed.
- d) Zar je Dugi otok uistinu dug?

1	
---	--

14. Zaokruži slovo uz jezično netočnu rečenicu.

- a) Pobjedit ćemo zato što smo bolji.
- b) Pobjedit ćemo zbog toga što smo bolji.
- c) Pobjedit ćemo budući da smo bolji.
- d) Pobjedit ćemo jer smo bolji.

1	
---	--

15. Dopuni rečenicu tako da glagol bude povratni.

Promatram _____ u tamnoj vodi jezera.

1	
---	--

16. Preoblikuj rečenice tako da:

- **perfekt zamijeniš aoristom ili imperfektom**
- **imperfekt zamijeniš perfektom.**

Stigli su radi natjecanja. Bijahu s raznih strana, zato su se prvo upoznawali.

3	
---	--

17. Prepiši one podcrtane dijelove rečenice koji se odnose na istovremene radnje.

Zaklopivši posljednju stranicu knjige koju sam bio pročitao, učini mi se da gubim dobroga prijatelja.

1	
---	--

istovremene radnje: _____

18. Zadatak ima dva dijela.

- **Podcrtaj lokative.**
- **Odredi službu lokativa u rečenici služeći se uobičajenim oznakama ili kraticama.**

U lipnju sam se uputio u posjet prijatelju i putovao po mjestima

na obali. Uzbuden zato što prvi put putujem sam, razmišljao sam

o majci, kojoj moram zahvaliti na povjerenju.

5	
---	--

19. Napiši rečenicu tako da ispraviš pogrešku u uporabi prijedloga.

a) Kroz godinu sam često šetala kroz šumu.

b) Zastanem kod potoka, a onda odem kod vidikovca.

2	
---	--

20. Podcrtaj prijedložni atribut.

Najsjevernija geografska točka Republike Hrvatske leži na desnoj obali donjega toka rijeke Mure, u dolini između međimurskih gorica.

1	
---	--

21. Razvrstaj objekte.

Englez T. O. Pang (17) odmalena izvrsno vlada matematikom, zato za njega kažu da je tinejdžer koji bi mogao promijeniti svijet.

a) izravni objekt: _____

b) neizravni objekt: _____

c) prijedložni objekt: _____

4	
---	--

d) objektna surečenica: _____

22. Poveži veznikom niti ishodišne rečenice u sastavnu rečenicu.

Nisu izgubili nadu.

Neće odustati.

1	
---	--

23. Dopuni tvrdnju o broju surečenica u zadanoj rečenici.

Imao je samo dvije godine kad je počeo samostalno rješavati zadatke s kakvima se većina muči u višim razredima osnovne škole zbog čega kažu da je on jedan od onih koje se može nazvati čudom od djeteta.

Zadana rečenica ima _____ surečenica.

1	
---	--

24. Odredi vrstu označenim surečenicama.

Cory Nieves (14) imao je šest godina kad mu je na pamet pala ideja da bi mogao
prodavati vrući kakao i tako skupiti novac da svojoj mami kupi automobil.

2	
---	--

25. Podcrtaj uzročne surečenice.

Papirnat novac izumljen je u 7. st. u Kini kako bi se trgovcima
olakšalo prenošenje novca na dugim trgovačkim putovanjima,
a kako su novčanice bile izrađene od vrlo tanka papira, Kinezi
su ih zvali „leteći novac” jer su mogle „odletjeti” iz ruku kad zapuše.

2	
---	--

26. Od ishodišnih rečenica sklopi zavisnosloženu rečenicu s pogodbenom surečenicom.

Želimo razumjeti sadašnjost.
Moramo spoznati prošlost.

1	
---	--

27. Preoblikuj zavisnosloženu rečenicu tako da sadašnju radnju zamijeniš budućom.

Ako tri dana ne čitaš knjige, tvoje riječi izgube ljepotu.

2	
---	--

28. Zadatak ima dva dijela.

- **Prepiši surečenice iz višestruko složene rečenice.**
- **Imenuj vrstu surečenica (glavna i vrsta zavisne surečenice).**

Shvaćanje da sramežljive osobe nisu druželjubive je pogrešno jer, ako si sramežljiva osoba, to ne znači da nisi prijateljski nastrojena prema dugima.

1. surečenica: _____

vrsta surečenice: _____

2. surečenica: _____

vrsta surečenice: _____

3. surečenica: _____

vrsta surečenice: _____

4. surečenica: _____

vrsta surečenice: _____

5. surečenica: _____

5	
---	--

vrsta surečenice: _____

29. Preoblikuj u upravni govor.

Spisateljica je savetovala svojim čitateljima neka čitaju prije nego što počnu misliti.

2	
---	--

30. Zadatak ima dva dijela.

- Pročitaj kratke razgovore.
- Zaokruži slovo uz razgovor u kojem sugovornik naglašava vlastitu želju za poznavanjem traženoga odgovora.

a) „Reci mi odgovor na prvo pitanje.”

„Kad bih barem znao odgovor.”

b) „Reci mi odgovor na prvo pitanje.”

„Volio bih da ti znam reći odgovor.”

c) „Reci mi odgovor na prvo pitanje.”

„Da znam, rekao bih ti.”

d) „Reci mi odgovor na prvo pitanje.”

„Reći ću ti ako ga saznam.”

1	
---	--

31. Zadatak ima dva dijela.

- Preoblikuj rečenicu tako da označene dijelove rečenice zamijeniš pridjevima istoga značenja.
- Imenuj način tvorbe napisanih pridjeva.

Uđe čovjek **sijede kose** i **tamnih očiju**.

a) _____

b) _____

3	
---	--

32. Odvoji kosom crtom naglasne cjeline.

Kažeš li da voliš kišu, neki će te čudno pogledati.

2	
---	--

33. Prepiši prednaglasnice i odredi im vrstu riječi.

Na njih se ne mogu ljutiti i sve im opraštam.

prednaglasnica	vrsta riječi

3	
---	--

34. Podcrtaj riječi u kojima je glas č nastao jotacijom zbog promjene oblika riječi.

2	
---	--

„Trčim i skačem od sreće, plačem i povlačim se u samoću zbog tuge”, reče dijete.

35. Razvrstaj označene riječi prema glasovnim promjenama.

Uličnu umjetnost, koja je postala svjetski poznata početkom 80-ih godina 20. stoljeća, prepoznamo u oslikavanju **različitih objekata** na ulicama. U **današnje** vrijeme ulični **umjetnici** često usmjeravaju našu pažnju na društveno važne teme. Pitam se bi li ulični umjetnik po **narudžbi oslikao** našu kuću.

glasovna promjena	riječ s glasovnom promjenom
nepostojani a / zamjena a/Ø	
palatalizacija	
sibilarizacija	
jednačenje po zvučnosti	
jednačenje po mjestu tvorbe	
zamjena l/o / vokalizacija	

6	
---	--

36. Popuni tablicu podacima o onim istaknutim riječima u kojima se dogodilo više glasovnih promjena.

Žuta je **svjetiljka** svijetlila sve **jače** što je mrak bivao **gušći**, promet **tiši**, a ptice **iščeznule** u **žbunju**.

riječ s više glasovnih promjena	glasovne promjene u riječi

4	
---	--

37. Podcrtaj riječi u kojima je došlo do zamjene (i)je/e/i.

a) Arhaizme su u suvremenome hrvatskom jeziku zamijenile istoznačnice, npr. naziv vježbalište je zamjena za arhaizam gombalište.

2	
---	--

b) Zastarijevanje u jeziku dokazuju i primjeri: zastario je izraz mudroslovlje, zastarjelo je nekadašnje značenje imenice brod.

3	
---	--

38. Zaokruži slovo uz rečenicu s tuđicom.

- a) Prošle smo godine uveli e-poštu.
- b) Brojne e-mailove primamo svakodnevno.
- c) Na svaku e-poruku nastojimo odgovoriti.
- d) Našu e-adresu točno zapiši.

1	
---	--

39. Zadatak ima dva dijela.

- Pročitaj tekst na kajkavskom narječju.
- Prepiši u tablicu primjer iz teksta koji potvrđuje navedeno obilježje kajkavskoga narječja.

Ivica je došao iz škole i pita ga tatek:

„Kak je bilo? Ste kaj, đaki moji, danas naćili v školi, ste pametnejši?”

„Em kej bi? Rekli su nam gospon vućitelj da pak zutra dojdemo.”

obilježje kajkavskoga narječja	primjer iz teksta
ispred samoglasnika na početku riječi javlja se suglasnik <i>h</i> , <i>j</i> ili <i>v</i>	
ne provodi se sibilizacija	
glas <i>l</i> na kraju sloga ne prelazi u <i>o</i>	
nastavak <i>-ši</i> i <i>-eji</i> ili <i>-ejši</i> u tvorbi komparativa	
česte umanjnice i riječi odmila (hipokoristici)	

5	
---	--

40. Zadatak ima dva dijela.

- Prepiši sinonimski par.
- Prepiši antonimski par.

„Slava je danas gadna, vrlo gadna stvar. Biti čuven nije danas biti poznat po slavnim svojim djelima. Naprotiv. Slavan znači danas biti svaki dan fotografiran sprijeda i straga, pustiti publiku u intimnost svoga trbuha, svog srca, svog stola, svog doma i svoje postelje.”

(Antun Gustav Matoš)

a) _____

b) _____

2	
---	--

Riješi zadatke 41. i 42. služeći se podacima iz teksta.

Invazivne vrste životinja i biljaka, koje se osvajački i nasilno ponašaju prema domaćim vrstama, čest su problem kod nas i u svijetu. Unesene namjerno ili nenamjerno, brzo se razmnožavaju i šire, nemaju prirodnih neprijatelja, pa potiskuju zavičajne vrste i ugrožavaju raznolikost žive prirode (*bioraznolikost*).

mungos

- donesen na otok Mljet iz Indije 1910. god. da bi štitio od poskoka
- danas uništava žabe, sitne glodavce, ptičja jaja, biljke...; prenosi bolesti, npr. bjesnoću

U jezeru u zagrebačkom Maksimiru i prostoru oko njega uočit ćete tek jednu barsku kornjaču, a na desetke crvenouhih kornjača. To su akvarijske kornjače donesene iz Sjeverne Amerike krajem prošloga stoljeća da bi bile kućni ljubimci, a danas ih ljudi, kada prerastu akvarij, puštaju u gradska jezera. Godine 2012. donesen je zakon o zabrani uvoza i prodaje crvenouhih kornjača.

41. Upiši u tablicu podatke kojima se uspoređuju svrha i posljedice donošenja mungosa u Hrvatsku.

svrha	posljedice

3

42. Zašto su crvenouhe kornjače invazivna životinjska vrsta u Hrvatskoj?

2